

NOU-notat 1/25

Dato: 17.01.25

Genteknologi i en bærekraftig fremtid (NOU 2023:18)

Oversikt over hørings svar knyttet til forvaltningsansvar

Innhold

1. Innledning	4
2. Forskning	5
2.1. CeSAM.....	5
2.2. CRISPRWELL.....	5
2.3. NENT.....	5
2.4. Det Norske Videnskaps-Akademi.....	6
2.5. Forskere ved Fridtjof Nansens Institutt, FNI.....	6
2.6. Geno, Norsvin og Aquagen	7
2.7. Gjærevollsentret NTNU	7
2.8. Graminor AS	7
2.9. Hans Magnus Gjøen & Gunnar Klemetsdal, IHA, NMBU.....	8
2.10. Anne Kettunen og Ingrid Olesen	8
2.11. Norsk institutt for bioøkonomi, NIBIO.....	9
2.12. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU.....	9
2.13. NORCE - Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet, Forskningsgruppe Genteknologi, Miljø og Samfunn	9
2.14. Norsk institutt for naturforskning, NINA.....	10
Genteknologilovens formål står seg	10
2.15. Odd-Arne Olsen, Åsmund Bjørnstad og Muath Alsheik.....	10
2.16. Rein Aasland.....	10
2.17. Senter for vitenskapsteori, Universitetet i Bergen, UiB	11

2.18. SINTEF	11
2.19. Svein Anders Noer Lie.....	11
2.20. Thomas Bøhn	11
2.21. Uavhengige forskere.....	12
2.22. Universitetet i Oslo, UiO	12
2.23. Veterinærinstituttet.....	12
3. Landbruk.....	13
3.1. Biologisk-dynamisk Forening.....	13
3.2. Bondens marked Norge.....	13
3.3. Debio-Info AS.....	13
3.4. Felleskjøpet Rogaland Agder, FKRA	13
3.5. Norges Birøkerlag	13
3.6. Norges Bondelag	14
3.7. Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS).....	14
3.8. Norsk Fjørfe­lag	14
3.9. Norsk Gardsost	14
3.10. Norsk Landbrukssamvirke.....	15
3.11. Norsk senter for økologisk landbruk, NORSØK.....	16
3.12. Norsk seter­kultur	16
3.13. Nortura SA	16
3.14. Solhatt økologisk hagebruk AS	16
4. Havbruk.....	17
4.1. Aquastream	17
4.2. Benchmark, AquaGen, Mowi, Salmar	17
4.3. Grieg Seafood ASA	17
4.4. Sjømat Norge.....	17
4.5. Sjømatbedriftene.....	18
4.6. Salmon Group AS.....	18
4.7. Skretting Norge	18
5. Bedrifter	19
5.1. Coop Norge SA.....	19
5.2. Denofa AS.....	19
5.3. EuropaBio – the European Association for Bioindustries	19
5.4. TransHerba AS	19
6. Miljøorganisasjoner	20
6.1. Bellona	20
6.2. Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, Sabima og WWF Verdens naturfond	20
7. Offentlige institusjoner	22
7.1. Artsdatabanken.....	22
7.2. Bioteknologirådet	22
7.3. Fiskeridirektoratet	22
7.4. Mattilsynet	23
7.5. Miljødirektoratet	23

7.6. Regelverksutvalget for økologisk produksjon (RVU)	23
7.7. Standard Norge.....	23
7.8. Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM).....	23
8. Helseinstitusjoner	24
8.1. Direktoratet for medisinske produkter (DMP).....	24
8.2. Helse Bergen HF, Haukeland universitetssjukehus.....	24
8.3. Helse Vest RHF	24
8.4. Helsedirektoratet.....	24
8.5. Klinisk institutt 2, Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen	25
8.6. Oslo Cancer Cluster	25
8.7. St. Olavs hospital HF	25
9. Interesseorganisasjoner	26
9.1. Dyrevernalliansen	26
9.2. Forbrukerrådet	26
9.3. GMO-nettverket	26
9.4. Handelskampanjen	27
9.5. Norske Lakseelver og Reddvillaksen	27
9.6. Juridisk klimaforening	27
9.7. Kreftforeningen	28
9.8. Legeforeningen.	28
9.9. Legemiddelforeningen (LMI).....	29
9.10. Miljømerking Norge.....	29
9.11. NCE Heidner Biocluster	30
9.12. Nei til EU	30
9.13. NHO Mat og Drikke.....	30
9.14. Norges Bygdekvinnelag og Norges Bygdeungdomslag	30
9.15. Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)	31
9.16. Norges Skogeierforbund.....	31
9.17. Stiftelsen Norsk Mat.....	31
9.18. Tekna	31
9.19. Utviklingsfondet og Spire	32
9.20. Økologisk Norge	32
10. Andre.....	33
10.1. 31 organisasjoner og 1 formannskap.....	33

1. Innledning

Dette NOU-notatet gir en oversikt over hva det står om forvaltningsansvar i en del av høringssvarene til Genteknologiutvalgets innstilling, *Genteknologi i en bærekraftig fremtid*, NOU 2023:18. Det er gjengitt 86 høringssvar i dette notatet og det bygger på et tidligere notat med en generell oppsummering av hva ulike institusjoner, forskere og organisasjoner i Norge har uttalt i høringsrunden.

Høringssvarene er delt inn i følgende grupper:

- Punkt 2 *Forskning* med 23 høringssvar
- Punkt 3 *Landbruk* med 14 høringssvar
- Punkt 4 *Havbruk* med 7 høringssvar
- Punkt 5 *Bedrifter* med 4 høringssvar
- Punkt 6 *Miljøorganisasjoner* med 2 høringssvar
- Punkt 7 *Offentlige institusjoner* med 8 høringssvar
- Punkt 8 *Helseinstitusjoner* med 7 høringssvar
- Punkt 9 *Interesseorganisasjoner* med 20 høringssvar
- Punkt 10 *Andre* med 1 høringssvar

Hensikten er å gjengi høringsinstansenes egne synspunkter, først og fremst i form av utdrag fra de ulike høringssvarene. Sitatene under hvert høringssvar er fra teksten, med mindre det er angitt en annen kilde. Det samme gjelder deloverskriftene. I tillegg er det en fotnote med henvisning til selve høringssvaret. Det er ikke vist til sidetall, blant annet fordi flere av svarene er lagt inn direkte og dermed ikke har sidetall.

Det er først og fremst høringsinstansenes synspunkter på to forslag knyttet til forvaltningsansvar som er gjengitt i dette notatet. Det ene er forslaget om å flytte forvaltningsansvaret for regulering av levende GMO til bruk i mat eller fôr fra miljømyndighetene til matmyndighetene. Dette er et forslag fra flertallet i Genteknologiutvalget. Genteknologiutvalgets mindretall mener at miljømyndighetene fortsatt bør ha forvaltningsansvaret.

Det andre forslaget er om forvaltningsansvaret for GMO-legemidler skal flyttes til helsemyndighetene. Flertallet mener GMO-legemidler i sin helhet skal flyttes fra genteknologiloven og reguleres i legemiddelverket, og forvaltes av helsemyndighetene. Genteknologiutvalgets mindretall mener at GMO-legemidler fortsatt bør reguleres under genteknologiloven. Utvalget er samlet om at Legemiddelverket skal være vedtaksmyndighet for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker. Mindretallet anbefaler delt vedtaksmyndighet mellom miljømyndigheter og helsemyndigheter for klinisk utprøving av GMO-legemidler til dyr.

Noen høringsinstanser har skrevet svar som etter GMO-nettverkets vurdering inneholder misvisende eller feilaktig informasjon. En del av denne informasjonen er gjengitt i dette notatet fordi den er knyttet til hva høringsinstansene mener. GMO-nettverket vil derfor understreke behovet for å kvalitetssikre informasjon man viderebringer fra ulike høringsinstanser.

GMO-nettverket vil understreke at vi har klare meninger om de ulike forslagene i NOU-en og har levert et eget høringssvar. Nettverkets standpunkter i dette spørsmålet kan dermed ha virket inn på gjengivelsene i dette notatet, selv om vi har lagt vekt på å gjengi dem på en ryddig måte.

Hovedtendenser

Forskere og forskningsinstitusjoner (punkt 2)

Forskere og forskningsinstitusjoner som uttaler seg eksplisitt om forvaltningsansvar for GMO til bruk i mat og fôr er delt i sine anbefalinger. CeSAM, forskere ved Fridtjof Nansens Institutt, Gjærevollsentret NTNU, NORCE - Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet, Forskningsgruppe Genteknologi, Miljø og Samfunn, NINA uttaler eksplisitt at de støtter at miljømyndighetene fortsatt skal ha forvaltningsansvaret for alle levende GMO-er til bruk i mat og fôr. Geno, Norsvin, Aquagen, Graminor, NMBU og Veterinærinstituttet uttaler eksplisitt at de støtter at dette forvaltningsansvaret flyttes til matmyndighetene.

I tillegg er det en del som uttrykker generell støtte til forslaget fra flertallet eller mindretallet i Genteknologiutvalget. Professor Rein Aasland ved Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo og SINTEF støtter flertallet, mens professorene Hans Magnus Gjøen & Gunnar Klemetsdal, IHA, NMBU støtter mindretallet.

NORCE - Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet, Forskningsgruppe Genteknologi, Miljø og Samfunn og Universitetet i Oslo har uttalt at hovedansvaret for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker bør ligge hos Direktoratet for medisinske produkter (DMP), tidligere Statens legemiddelverk. SINTEF Industri og Veterinærinstituttet uttaler at søknad om utprøving av GMO-legemidler bør ligge hos DMP.

Landbruk (punkt 3)

Norsk Landbrukssamvirke har følgende medlemmer Nortura SA, TINE SA, Felleskjøpet Agri SA, Felleskjøpet Rogaland Agder SA¹, Gartnerhallen SA, Norsvin SA, Geno SA, Landkreditt SA, Norges Skogeierforbund, Norsk Landbruksrådgivning SA, Hoff SA, Norske Landbrukstenester, Inn på tunet Norge SA, Honningcentralen SA, Norges Birøkerlag, Norsk Sau og Geit, Gjensidige, Tyr og Norges Pelsdyrslag. I tillegg har de samhandlingsavtaler

¹ Felleskjøpet Rogaland Agder SA har også levert et eget høringssvar der de skriver at «*fforslag til at all mat og fôr bør forvaltes av matmyndighetene og reguleres i matloven støttes.*» Dette høringssvaret er datert 22. februar, mens høringssvaret fra Norske Landbrukssamvirke, som Felleskjøpet Rogaland Agder SA også stiller seg bak, er datert 27. februar.

med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. De skriver at I deres hørings svar står det at «[s]amtlig e medlemmer og samarbeidende organisasjoner med unntak av Norsv in SA og Geno SA stiller seg bak hørings svaret til Norsk Landbrukssamvirke». Når det gjelder forvaltningsansvar står det «at Norsk Landbrukssamvirke anbefaler at forvaltningsansvaret for levende modifiserte organismer videreføres og bygger på eksisterende kompetanse hos miljømyndighetene».

Norske Fjør felag ønsker å flytte forvaltningsansvaret til matmyndighetene.

Hovedtendensen i landbruket er dermed at forvaltningsansvaret for levende GMO til bruk i mat og fôr fortsatt bør ligge hos miljømyndighetene.

Havbruk (punkt 4)

I hørings svarene fra havbruksnæringen uttaler de fleste eksplisitt støtte til forslaget om å flytte forvaltningsansvaret til matmyndighetene. Det gjelder Benchmark, AquaGen, Mowi, Salmar, Grieg Seafood ASA, Sjømat Norge, Sjømatbedriftene og Salmon Group AS. I tillegg gir Aquastream og Skretting Norge generell støtte til flertallet i Genteknologiutvalget.

Sjømat Norge støtter også flertallet forslag om at alle GMO-legemidler reguleres av legemiddeloven og forvaltes av legemiddelmyndighetene, samt at DMP skal være vedtaksmyndighet for klinisk utprøving av GMO-legemidler. I tillegg uttaler Grieg Seafood at alle legemidler bør reguleres etter legemiddeloven.

Bedrifter (punkt 5)

Denofa AS uttaler at miljømyndighetene må beholde forvaltningsansvaret for levende GMO. Ingen andre av bedriftene under punkt 5 uttaler seg eksplisitt om forvaltningsansvar.

Miljøorganisasjoner (punkt 6)

Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, Sabima og WWF Verdens naturfond skriver i sitt hørings svar at «[f]orvaltningsansvaret må fortsatt være hos de myndighetene som har det overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold. Det vil si hos Klima- og miljødepartementet». Bellona støtter flertallet forslag om å flytte forvaltningsansvaret til matmyndighetene.

Offentlige institusjoner (punkt 7)

Artsdatabanken, Fiskeridirektoratet, Regelverksutvalget for økologisk produksjon (RVU) støtter forslaget om at forvaltningsansvaret for levende GMO fortsatt bør ligge hos miljømyndighetene

Mattilsynet støtter forslaget om at forvaltningsansvaret for levende GMO til bruk i mat og fôr flyttes til matmyndighetene.

Et samlet Bioteknologirådet støtter forslaget om at hovedansvaret for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker bør ligge til DMP.

Helseinstitusjoner (punkt 8)

Direktoratet for medisinske produkter (DMP) støtter forslaget fra Genteknologiutvalgets flertall om at GMO-legemidler i sin helhet bør reguleres av legemiddelregelverket og forvaltes av helsemyndighetene. Dette standpunktet støttes av Helse Bergen HF, Haukeland universitetssjukehus, Klinisk institutt 2, Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen og Oslo Cancer Cluster,

DMP støtter også flertallet i at de skal ha vedtaksmyndighet for søknader om bruk av GMO-legemidler i klinisk utprøving. Det samme støttes av Helse Vest RHF, Helsedirektoratet og St. Olavs hospital HF.

Interesseorganisasjoner (punkt 9)

Dyrevernalliansen, Forbrukerrådet, GMO-nettverket, Handelskampanjen, Norske Lakseelver, Reddvillaksen, Juridisk klimaforening, Miljømerking Norge, Nei til EU, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, Norges Skogeierforbund, Utviklingsfondet og Spire støtter eksplisitt at forvaltningsansvaret for levende GMO til bruk i mat og for forblir hos miljømyndighetene.

Legeforeningen «*vurderer at det å unnta mat og fôr fra genteknologilovens virkeområde representerer en omlegging som bør avvendes inntil det er avklart hvilke lovendringer innen EU Norge må forholde seg til.*»

Legemiddelforeningen (LMI) og Tekna støtter at forvaltningsansvaret for levende GMO til bruk i mat og fôr flyttes til matmyndighetene

Kreftforeningen og Tekna støtter at helseforvaltningen skal ha vedtaksmyndighet for søknader om kliniske studier på GMO-legemidler.

Kreftforeningen, Legemiddelforeningen (LMI) og Tekna mener at GMO-legemidler bør reguleres etter helselovgivning og forvaltes av helsemyndighetene.

Om GMO-legemidler skriver Legeforeningen at de «*støtter at DMP er vedtaksmyndighet og Vitenskapskomitéen for mat og miljø (VKM) risikovurderingsorgan under Miljødirektoratet.*»

Andre (punkt 10)

Formannskapet i Tolga kommune, samt følgende organisasjoner: Vingelen Bygdekvinnelag, Tolga Bygdekvinnelag, Tyllidalen Bygdekvinnelag, Hodalen Bygdekvinnelag, Dalsbygda Bygdekvinnelag, Rendalen Bygdekvinnelag, Alvdal Bygdekvinnelag, Eidskog Bygdekvinnelag, Hof Østre Bygdekvinnelag, Hof Vestre Bygdekvinnelag, Grue Bygdekvinnelag, Våler Bygdekvinnelag, Brandval Bygdekvinnelag, Odal Bygdekvinnelag, Vingelen Sanitetsforening, Økologisk Røros og Østerdalen, Tolga Bondelag, Vingelen Bondelag, Alvdal Bondelag, Dalsbygda Bondelag, Tolga og Tynset Bonde og Småbrukarlag, Os Bonde og Småbrukarlag, Alvdal Bonde og Småbrukarlag, Folldal Bonde og Småbrukarlag, Stor-Elvdal Bonde og Småbrukarlag, Hedmark Bonde og Småbrukarlag, Tynset Sau og Geit, Tolga Sau og Geit,

Hedmark Bygdekvinnelag, Fritt Norden Norge og Vest-Telemark Bonde og Småbrukarlag mener at forvaltningsansvaret for levende GMO fortsatt må ligge hos miljømyndighetene.

2. Forskning

Denne gruppen består av hørings svar fra forskningsinstitusjoner og forskere. Et unntak er hørings svar fra medisinske forskningsinstitusjoner, deriblant helseforetak. De er under punkt 8 i dette notatet.

2.1. CeSAM²

Senter for Bærekraftig Arealbruk ved UiB, CeSAM, skriver i sitt hørings svar følgende om forvaltnings ansvar:

«Den største risikoen ved bruk av genmodifiserte organismer er utilsiktede effekter i økosystemene. Det er miljømyndighetene som har det overordnede ansvaret og den beste kompetansen på dette området. Vi anbefaler derfor at forvaltnings ansvaret for alle levende GMO-er fortsatt skal ligge hos miljømyndighetene, og at ikke dette ansvaret splittes opp.»

I oppsummeringen er det også følgende punkt

- *«Forvaltnings ansvaret for levende GMO-er må fortsatt ligge hos miljømyndighetene»*

2.2. CRISPRWELL³

CRISPRWELL - Non-safety assessment of genome-edited animals: ethical and regulatory challenges and solutions, er et forskningsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd og ledet av NTNU i samarbeid med NORCE.

CRISPRWELL uttaler seg ikke om flertallets forslag til flytting av forvaltnings ansvaret.

2.3. NENT⁴

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi, NENT, kommenterer på tre temaer: bærekraft og føre-var-prinsippet, forvaltnings ansvar og uavhengig forskning.

Under overskriften *«Endring av forvaltnings ansvar fra klimamyndigheter til matmyndigheter»* står det: *«NENT ser at det kan være hensiktsmessig med en tilpasning av systemet til EUs regelverk. Ulik regulering av GMO i Norge og EU kan medføre utfordringer for norske forskere. Å samle vedtaksmyndigheten kan også være effektiviserende og virke avbyråkratiserende. Samtidig er det viktig at kompetansen som i dag ligger hos miljømyndighetene ikke går tapt ved en eventuell endring. En endring av systemet som ikke ivaretar den kompetansen som finnes i dagens forvaltning, kan gi utilsiktede konsekvenser for natur og miljø. Det er viktig at en slik endring ikke medfører større risiko for irreversibel skade og en mindre bærekraftig utvikling».*

² https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/forsknings-og-undervisningsinstitusjon/cesam-senter-for-barekraftig-arealbruk.pdf?uid=CeSAM_-_Senter_for_B%C3%A6rekraftig_Arealbruk

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/forsknings-og-undervisningsinstitusjon/crisprwell-prosjektet.pdf?uid=CRISPRwell-prosjektet>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=b7c0b873-14ad-4a0a-962b-06193d2c29de>

2.4. Det Norske Videnskaps-Akademi⁵

Høringssvaret «er et sammendrag av innleggene som ble holdt på Det Norske Videnskaps-Akademis møte om GMO i møteserien vitenskapsrådgivning for politikkutvikling.» Møtet var et samarbeid mellom dem og Bioteknologirådet.

Det Norske Videnskaps-Akademi sitt høringssvar inneholder dermed ikke en anbefaling fra dem når det gjelder forvaltningsansvar.

2.5. Forskere ved Fridtjof Nansens Institutt, FNI⁶

Forskerne Christian Prip og Regine Andersen ved FNI anbefaler at «at forvaltningsansvaret for levende GMO-er forblir under Klima- og miljødepartementet».

Forskerne har følgende to begrunnelser for anbefalingen:

1. «Gjennom vår forskning på genressursområdet har vi sett at store næringslivsaktører i høy grad bestemmer spillereglene som alle aktører må forholde seg til gjennom strukturell makt og at den normative makten sivilsamfunnet har forsøkt å utøve så langt har hatt relativt liten gjennomslagskraft. Mens dette er det generelle bildet i verden, med noe variasjon mellom land, er bildet i Norge annerledes. Her bruker staten sin instrumentelle makt til i større grad å balansere de ulike interessene på genressursområdet. Eksempler på dette er planteforedlerloven, såvareforskriften og genteknologiloven. På GMO-området ser vi at kunnskapsproduksjonen om virkninger av GMO på for eksempel miljø og helse i stor grad har vært gjennomført og/eller finansiert av næringen selv, og at det finnes få uavhengige miljøer som produserer slik kunnskap. Vi har også sett eksempler på at uavhengige forskere som har funnet at GMO-er kan ha negative miljø- og/eller helseeffekter er blitt diskreditert på ulike og til dels alvorlige måter. I dette bildet er det viktig at norske myndigheter opprettholder sin instrumentelle makt til å balansere ulike syn på området, ved at ansvaret for alle levende GMO-er beholdes i departementet som har de ulike hensynene som berøres i GMO-saken under sitt ansvarsområde, nemlig Klima- og miljødepartementet. Å flytte ansvaret til et næringsdepartement med underliggende etat ville svekke den instrumentelle makten Norge har til å balansere ulike hensyn på GMO-området».
2. «Norge har ratifisert Cartagena-protokollen om biosikkerhet, som er en protokoll under Konvensjonen om biologisk mangfold. Cartagena-protokollen har som målsetning at handel med genmodifiserte organismer (GMO) over landegrensene ikke skader bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfoldet. Norges implementering av Konvensjonen om biologisk mangfold og Cartagena-protokollen ligger under Klima- og miljødepartementet. Forvaltningsansvaret for alle levende GMO-er, herunder genredigerte organismer, bør derfor fortsatt være samlet i dette departementet».

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=ee183962-1b36-4245-8e20-30ed5032daf4>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=08d5059f-3a2c-43ff-ab45-58d9c4d7905b>

2.6. Geno, Norsvin og Aquagen⁷

Norsvin, Geno og AquaGen er norske avlsorganisasjoner for henholdsvis gris, storfe og laks/regnbueørret. Organisasjonene støtter flertallet i Genteknologiutvalget og har følgende anbefaling når det gjelder forvaltningsansvar:

- «Vi mener at den norske reguleringen bør følge sektorprinsippet (dvs at matmyndighetene har forvaltningsmyndigheten for alle GMO-er til bruk i mat eller fôr, vår anmerkning) slik EU organiserer regelverk og politikk.» Videre står det «En slik organisering gir også mulighet for å gjøre norske tilpasninger i påvente av implementering av EU-regelverk, slik flertallet i Genteknologiutvalget påpeker.»

2.7. Gjærevollsenteret NTNU⁸

Gjærevollsenteret for framtidsanalyser av naturmangfold ved NTNU uttaler om forvaltningsansvar at **«KLD fortsatt må ha forvaltningsansvaret for utsetting GMO-modifiserte organismer som settes ut eller har potensialet for utilsiktet etablering i norsk natur»** (utheving i høringsvaret, vår anmerkning).

2.8. Graminor AS⁹

Graminor AS er ansvarlig for utvikling av norske plantesorter til jord- og hagebruksnæringen i Norge. Under punktet om organisering av regelverk og forvaltning står det i høringsvaret at Graminor *«anbefaler å harmonisere den norske forvaltnings- og regelverksstrukturen med EUs, at regelverk som gjelder mat og fôr legges til matregelverk og forvaltes av matmyndighetene. Som flertallet i Genteknologiutvalget peker på er det grunn til å frykte at den særnorske organiseringen av regler for genteknologi i mat og fôr under miljøregelverket kan skape hindringer for implementering av EØS-relevant regelverk på genteknologiområdet. Sektorbasert organisering av norsk regelverk og forvaltning vil dessuten unngå dobbeltarbeid i etatene, og vil sikre større sammenheng i utviklingen av politikk på matområdet på tvers av teknologiområder»*.

2.9. Hans Magnus Gjøen & Gunnar Klemetsdal, IHA, NMBU¹⁰

Hans Magnus Gjøen er professor i fiskeavl og genetikk, og Gunnar Klemetsdal er professor i husdyravl. Begge arbeider ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU.

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=67cb24b5-efa8-4170-af14-06a3c08e617d>

⁸ Gjærevollscenterets høringsvar finnes her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=eba79847-d406-4fa6-9dfc-d69e10855abd>

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=8743ef7b-a140-449a-97f0-cf33dd0136db>

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=5e8b661e-4c5f-4746-a368-a901133d22ba>

Gjøen og Klemetsdal uttaler seg ikke eksplisitt om forvaltningsansvaret, men «støtter [derfor] NOU-utvalgets mindretallsinnstilling, som bedre tar hensyn til usikkerheten som tross alt finnes ved genredigering av planter og dyr».

Gjøen og Klemetsdal støtter også «mindretallets innstilling som ikke vil stoppe bruken av nyere gen-editeringsverktøy, men som vil sikre tilpasset godkjenning fra sak til sak, istedenfor en generell godkjenning basert på om det redigerte genet finnes i arten naturlig eller ikke». Videre skriver de at «[m]indretallets forslag vil (derfor) ikke hindre at GE blir tatt i bruk, det er kun snakk om at føre-var-prinsippet blir fulgt, og sikre at gevinsten ved bruk godt overstiger eventuelle risikoer». Dette er etter deres mening «også hensikten med RRI (Responsible Research and Innovation), som all offentlig finansiert forskning nå er pålagt å følge».

2.10. Anne Kettunen og Ingrid Olesen¹¹

Anne Kettunen og Ingrid Olesen er forskere ved matforskningsinstituttet Nofima. De skriver innledningsvis at deres «innspill er fyrst og fremst til de punktene som faller innenfor temaer vi har arbeidet med i prosjektene CMSEdit - Gene editing for elucidating gene function and refining genomic selection for CMS resistance in Atlantic salmon (NFR 294504) og i Greenlight SIGN - A Green Light for Aquaculture? Sustainable Innovation and Growth in Norway (NFR 294796)».

Kettunen og Olesen uttaler seg ikke eksplisitt om forvaltningsansvar, men skriver i konklusjonen blant annet at de ser det som ønskelig å «[o]pprettholde regelen vi har i dag for godkjenning av GMO med at det gjennomføres en faglig og uavhengig risikovurdering for hver sak i tråd med VKM sin praksis.»

2.11. Norsk institutt for bioøkonomi, NIBIO¹²

Høringssvaret fra NIBIO inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

2.12. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU¹³

Innledningsvis står det at «NMBU har hatt en bred involvering i ulike fagmiljøer for å diskutere denne utredningen».

En hovedkonklusjon er at «NMBU støtter anbefalingene fra NOU-utvalgets flertall om en differensiert og risikoproporsjonal regulering av genteknologi». NMBU «støtter også flertallets forslag om å effektivisere forvaltningen og harmonisere regelverk og praksis med EU».

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=5774f533-24b4-4682-adb8-6a90bb59ff2a>

¹² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a6a5022d-55a4-4327-9cae-3741069278b0>

¹³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=febf00bb-e76e-4124-b8ed-ca0b7a4018ae>

2.13. NORCE - Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet, Forskningsgruppe Genteknologi, Miljø og Samfunn¹⁴

Det er Forskningsgruppe Genteknologi, Miljø og Samfunn ved NORCE som har levert høringssvaret, og denne forskningsgruppen «*har status som Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet med et spesielt ansvar undersøke uønskede effekter på helse, miljø og samfunn i miljø der man velger å bruke genmodifiserte organismer (GMO)*». Det står også avslutningsvis i høringssvaret at de «*gjør oppmerksom på at dette svaret sendes fra fageksperter i forskningsgruppen GEMS, som har status som nasjonalt senter for biosikkerhet og at høringssvaret ikke sendes på vegne av NORCE som selskap*».

Når det gjelder forvaltningsmyndighet knyttet til legemidler, er Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet enig med genteknologiutvalgets anbefaling i at «*hovedansvaret for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker bør ligge hos Statens legemiddelverk og at det bør innføres forenklinger i reguleringen*».

Når det forvaltningsansvar for utsetting av GMO er et av oppsummeringspunktene at «*[g]enredigerte planter og dyr vil i nær framtid være mer relevant for norsk landbruk og havbruk. Dette vil innebære utsetting i miljøet som betyr at forvaltningsansvaret må ligge hos miljømyndighetene*». Dette utdypes ved at Nasjonalt kompetansesenter for biosikkerhet skriver «*[d]et er grunn til å tro at utviklingen av genredigerte planter, dyr og mikroorganismer vil øke kraftig i nær fremtid, også for de som er relevante for dyrking, utsetting og oppdrett i Norge. Slik utsetting og dyrking i norske miljø, vil kunne ha effekt på biodiversitet og omliggende miljø*». Videre mener senteret «*at det er viktig at forvaltningsansvaret for regulering av bruk og utsetting av genmodifiserte og genredigerte organismer fortsatt ligger under miljøforvaltningen, og at genteknologiloven ligger hos Klima- og miljødepartementet*».

2.14. Norsk institutt for naturforskning, NINA¹⁵

Innledningsvis står det at «*Norsk institutt for naturforskning (NINA) kommenterer her NOU 2023: 18 med spesiell vekt på hvordan miljørisiko er behandlet av utvalget, og hvordan hensynet til naturmangfold er behandlet i utvalgets rapport*». Deretter redegjøres det punktvis for NINAs synspunkter.

Genteknologilovens formål står seg

Under overskriften *Miljømyndighetene er best egnet til å forvalte miljørisiko*, skriver NINA i første avsnitt at «*[f]lertallet (i Genteknologiutvalget, vår anmerkning) foreslår en endring i lovverk og forvaltningsansvar for levende GMO- og genomredigerte organismer (og produkter av disse) slik at de flyttes fra genteknologiloven til matloven og forvaltes av matmyndighetene. Det er ikke lett å forstå hva flertallet mener med dette*».

¹⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=040db3b6-158c-4824-96dd-67f1d2f78db4>

¹⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=8dfef6ba-d02b-4185-95c2-ad962d8d8c51>

I neste avsnitt skriver NINA «[d]et er miljømyndighetene (Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet) som har ansvar for forvaltningen av norsk natur og våre internasjonale forpliktelser knyttet til klima- og miljøspørsmål». NINA peker videre på at det er miljømyndighetene som «har fulgt den internasjonale policy-utviklingen av genteknologi med hensyn til (positive og eventuelle negative) konsekvenser for naturmangfold og bærekraftig utvikling i EU- og FN-sammenheng, og det er også de som har erfaring med å vurdere miljørisiko for produkter utviklet i andre land».

NINA skriver avslutningsvis under dette punktet at «[m]iljømyndighetene er derfor også i framtiden best egnet til å vurdere miljørisiko ved nye genmodifiserte eller genomredigerte organismer».

2.15. Odd-Arne Olsen, Åsmund Bjørnstad og Muath Alsheik¹⁶

De tre forskerne er tilknyttet Institutt for plantevitenskap ved NMBU. Innledningsvis står det at «[s]varet er i form av et innlegg i «Motkultur Debatt Nationen, mandag 29.januar 2024». Høringssvaret inneholder ingen anbefaling når det gjelder forvaltningsansvar, men Muath Alsheik tilhører flertallet i Genteknologiutvalget som foreslår å flytte forvaltningsansvaret for utsetting av GMO til matmyndighetene.

2.16. Rein Aasland¹⁷

Aasland er professor ved Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo. Han støtter flertallet i Genteknologiutvalget, men høringssvaret inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

2.17. Senter for vitenskapsteori, Universitetet i Bergen, UiB¹⁸

Høringssvaret fra Senter for vitenskapsteori inneholder ingen eksplisitt anbefaling når det gjelder forvaltningsansvar, men i siste avsnitt står det at deres «klare råd er at mindretallets tilrådingar må vege tungt i det vidare arbeidet med rapporten, av grunnar som er skisserte ovanfor (i høringssvaret, vår anmerking)».

2.18. SINTEF¹⁹

Høringssvaret er sendt inn fra SINTEF Industri. Den første, overordnede delen er SINTEF sitt høringssvar. I tillegg er det kommentarer fra SINTEF Industri om spesifikke tema.

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=f3163ec2-311e-4f61-961a-2469a3f7c1f8>

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=6e5a61d4-9a19-4248-998e-3402f635450c>

¹⁸ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/forsknings-og-undervisningsinstitusjon/senter-for-vitenskapsteori-universitetet-i-bergen.pdf?uid=Senter_for_vitenskapsteori,_Universitetet_i_Bergen

¹⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=2e391f4b-3cfa-4d52-8cc6-f163dd802a2f>

I den delen av høringssvaret som er fra SINTEF er det ikke en eksplisitt anbefaling når det gjelder forvaltningsnivå, men SINTEF støtter *«fullt ut dei vurderingane og forslaga som fleirtalet i Genteknologiutvalet kjem med»*.

SINTEF Industri har en anbefaling knyttet til forvaltningsansvar for genmodifiserte legemidler. I uttalelsen står det at SINTEF Industri *«støttar [derfor] forslaget om at søknader om utprøving av GMO-legemiddel blir vurderte av Direktoratet for medisinske produkt (tidl. Statens legemiddelverk), på same måte som for andre legemiddel»*.

2.19. Svein Anders Noer Lie²⁰

Svein Anders Noer Lie er førsteamanuensis i filosofi ved UiT Norges Arktiske Universitet. Hans høringssvar inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

2.20. Thomas B hn²¹

Thomas Bøhn er seniorforsker ved Havforskningsinstituttet. Hans høringssvar inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

2.21. Uavhengige forskere²²

Dette høringssvaret er sendt inn av 28 forskere fra ulike universiteter og forskningsinstitusjoner. Navnene deres står til slutt i høringssvaret. Forskernes høringssvar inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

2.22. Universitetet i Oslo, UiO²³

I UiOs oversendelsesbrev står det at *«[s]varet er basert på innspill fra relevante fagmiljøer ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Det medisinske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet»*.

I høringssvaret står det at *«UiO støtter flertallets forslag til regulatoriske endringer innen medisin og anser de foreslåtte endringene som en modernisering av dagens lovverk og forvaltning av dette»*. I tilknytning til dette mener UiO *«[a]t forvaltningsansvaret for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker bør ligge hos Statens legemiddelverk»*. UiOs høringssvar inneholder ingen eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar på andre områder enn legemidler.

²⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=479f3839-0158-41ad-a5c9-2da9e220aad1>

²¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=439ee78e-7164-4b23-b267-1cc8cfd22e08>

²² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a49edba3-04dc-4163-ac60-84e86b260a5f>

²³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=6c6ee195-9448-416e-884e-cb3c96a0a86a>

2.23. Veterinærinstituttet²⁴

Under overskriften *Sektorisering* står det at «*Veterinærinstituttet støtter utvalgets flertall som sier at det er naturlig at GMO forvaltes etter sektorprinsippet. Mat og fôr bør forvaltes av matmyndighetene og reguleres i matloven.*»

Videre står det i høringssvaret at «*[hele] utvalget mener at vedtaksmyndighet for klinisk utprøving av GMO-legemidler bør være Legemiddelverket. Flertallet går lenger, og mener at vedtaksmyndighet for alle GMO-legemidler, også legemidler til dyr, bør være Legemiddelverket. Denne vurderingen støttes av Veterinærinstituttet, da vi mener det er prinsipielt vanskelig å skille mellom legemidler til mennesker og dyr på dette området.*»

Deretter står det at «*Veterinærinstituttet støtter at annen bruk av GMO, herunder utsetting til natur og miljøformål, reguleres etter genteknologiloven og forvaltes av miljømyndighetene.*»

²⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=71925a0d-31c7-4bc0-a090-d5f6e320b2cd>

3. Landbruk

Dette punktet omfatter organisasjoner og samvirker i landbruket. Det er også sendt inn høringssvar fra andre institusjoner nært knyttet til landbruket. Deres høringssvar er gjengitt under punkt 9 i dette notatet.

3.1. Biologisk-dynamisk Forening²⁵

Høringssvaret fra Biologisk-dynamisk Forening inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

3.2. Bondens marked Norge²⁶

Høringssvaret fra Bondens marked inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

3.3. Debio-Info AS²⁷

Høringssvaret fra Bondens marked Debio-Info inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

3.4. Felleskjøpet Rogaland Agder, FKRA²⁸

Felleskjøpet Rogaland Agder uttaler om forvaltningsansvar at «*[f]orslag til at all mat og fôr bør forvaltes av matmyndighetene og reguleres i matloven støttes.*»

Felleskjøpet Rogaland Agder stiller seg også bak høringssvaret til Norsk Landbrukssamvirke, jf punkt 3.10. i dette notatet.

3.5. Norges Birøkterlag²⁹

Høringssvaret fra Norges Birøkterlag inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

Norges Birøkterlag stiller seg også bak høringssvaret til Norsk Landbrukssamvirke, jf punkt 3.10. i dette notatet.

²⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=887d184e-ca9e-43fa-9bd6-40e43ec71403>

²⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=d55a0fb7-6db2-4a60-9287-90a685823dd2>

²⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=9f9e0acf-6469-445f-8771-50397afcbcdc>

²⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=afcad65f-8cbf-4313-9d27-735a4c7d3be1>

²⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=ea028268-1edb-4578-b923-f06c8eb9d3c9>

3.6. Norges Bondelag³⁰

Høringssvaret fra Norges Bondelag inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

Norges Bondelag stiller seg også bak høringssvaret til Norsk Landbrukssamvirke, jf punkt 3.10. i dette notatet.

3.7. Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS)³¹

I høringssvaret står det at «Norsk Bonde- og Småbrukarlag krever at forvaltningsansvaret for levende GMO-er fortsetter å ligge hos miljømyndighetene under Klima- og miljødepartementet.» Det står også at «NBS støtter genteknologiutvalgets mindretall i anbefalingene som gjelder genmodifiserte medisiner til dyr».

Norsk Bonde- og Småbrukarlag stiller seg også bak høringssvaret til Norsk Landbrukssamvirke, jf punkt 3.10. i dette notatet.

3.8. Norsk Fjør felag³²

I høringssvaret står det at Norsk Fjør felag støtter «forslaget om at all mat og fôr bør legges til matloven og forvaltes av matmyndighetene, og at regelverket og praksis på dette området harmoniseres med EU».

3.9. Norsk Gardsost³³

Høringssvaret fra Norsk Gardsost inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

3.10. Norsk Landbrukssamvirke³⁴

Innledningsvis står det at «Norsk Landbrukssamvirke er en interesseorganisasjon for landbrukssamvirkene, samt legger til rette for strategiske drøftinger og koordinering mellom landbrukets organisasjoner.»

Norsk Landbrukssamvirke har følgende medlemmer:

- Nortura SA
- TINE SA

³⁰ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/bruker-og-interesseorganisasjon/norges-bondelag.pdf?uid=Norges_Bondelag

³¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=460e04d4-cbac-473f-87f9-1b9381ed80d5>

³² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=4b44b234-b296-4008-9f0a-9ca2456b01e5>

³³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=3137bd9f-1b23-4791-8d86-12e7d54d2b95>

³⁴ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/bruker-og-interesseorganisasjon/norsk-landbrukssamvirke.pdf?uid=Norsk_Landbrukssamvirke

- Felleskjøpet Agri SA
- Felleskjøpet Rogaland Agder SA
- Gartnerhallen SA
- Norsvin SA
- Geno SA
- Landkreditt SA
- Norges Skogeierforbund
- Norsk Landbruksrådgivning SA
- Hoff SA
- Norske Landbrukstenester
- Inn på tunet Norge SA
- Honningcentralen SA
- Norges Birøkterlag,
- Norsk Sau og Geit
- Gjensidige
- Tyr
- Norges Pelsdyrslag

I tillegg har Norsk Landbrukssamvirke samhandlingsavtaler med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Videre står det i høringsvaret at «[s]amtlige medlemmer og samarbeidende organisasjoner med unntak av Norsvin SA og Geno SA stiller seg bak høringsvaret til Norsk Landbrukssamvirke». Deretter står det at «[f]lere av medlemmene og de samarbeidende organisasjonene sender inn egne høringsvar som er utfyllende til innspillet fra Norsk Landbrukssamvirke»

Når det gjelder forvaltningsansvar, står det i høringsvaret «at Norsk Landbrukssamvirke anbefaler at forvaltningsansvaret for levende modifiserte organismer videreføres og bygger på eksisterende kompetanse hos miljømyndighetene».

3.11. Norsk senter for økologisk landbruk, NORSØK³⁵

I høringsvaret fra NORSØK står at de «støtter mindretallet i utvalget som har utarbeidet NOU 2023:18 på følgende punkter» og et av punktene er «Miljømyndighetene må fortsatt ha en viktig rolle i framtidig lovverk».

Avslutningsvis skriver NORSØK at de «er medlem i Regelverksutvalget for økologisk produksjon (RVU) og støtter høringsvaret som er sendt fra dette utvalget», se punkt 7.6. i dette notatet.

³⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=1165e682-fb69-47f1-be0c-4a4667d5c00d>

3.12. Norsk seterkultur³⁶

Høringssvaret fra Norsk seterkultur inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

3.13. Nortura SA³⁷

Høringssvaret fra Nortura inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar. I høringssvaret står det også at «*Nortura støtter i utgangspunktet høringsinnspillet til Norsk Landbruks-samvirke*», jf. punkt 3.10. i dette notatet.

3.14. Solhatt økologisk hagebruk AS³⁸

Høringssvaret fra Solhatt økologisk hagebruk inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar, men det står at «*[v]i stiller oss bak mindretallets anbefaling om å modernisere dagens genteknologilov*».

³⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=eccd4fae-bd06-417f-8ce8-9e6d788a8fcd>

³⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=0ccde5bc-252c-4ffe-a504-c8632d34e1b4>

³⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=065bffaе-6c39-4ac4-bf16-4e7d61a53e06>

4. Havbruk

Dette punktet omfatter organisasjoner og bedrifter tilknyttet havbruksnæringen. I tillegg har avlsorganisasjonen Aquagen levert et hørings svar sammen med Geno og Norsvin. Dette svaret er gjengitt under punkt 2 i dette notatet.

4.1. Aquastream³⁹

Aquastream støtter flertallet i utvalget og hørings svaret fra Tekna, se punkt 9.18. i dette notatet.

4.2. Benchmark, AquaGen, Mowi, Salmar⁴⁰

Benchmark, AquaGen, Mowi og Salmar «*support the opinion of the majority in the Committee in relation to moving the legislation and administrative responsibility for approvals from environmental ministry/agencies to the food authorities and food regulations*». Begrunnelsen er at dette «*will ensure the Norwegian regulation is align with the way EU organizes the regulations and policies in this matter and will acknowledge that genetically edited food and feed, including livestock and fish, are part of the food system, where gene editing is a breeding tool that expands the existing food production toolbox. Such an organization will enable faster adaptation of the EU regulations, as the majority in the Committee points out*».

4.3. Grieg Seafood ASA⁴¹

Hovedsynet til Grieg Seafood når det gjelder forvaltningsansvar er at de «*støtter flertallet i at alle produkter til mat og fôr bør reguleres av matloven, og at alle legemidler bør reguleres etter legemiddeloven, uavhengig av fremstillingsmåte og teknologi*».

4.4. Sjømat Norge⁴²

I hørings svaret fra Sjømat Norge står det under overskriften *Forvaltningsansvar* blant annet at «*I likhet med utvalgets flertall mener Sjømat Norge at både levende og prosesserte produkter fra organismer fremstilt med genteknologi (PB og GMO) til bruk som mat og fôr bør reguleres etter matloven og forvaltes av matmyndighetene. Videre mener vi, i likhet med flertallet, at GMO-legemidler bør reguleres i legemiddeloven og forvaltes av legemiddelmyndighetene. Annen bruk, som utsetting, bør reguleres etter genteknologiloven. Disse standpunktene, som er sammenfallende med utvalgets flertall, medfører at genteknologiloven må endres på den måten at GMO til mat og fôr og til legemidler reguleres med hjemmel i henholdsvis matloven og legemiddeloven.*»

³⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a7a09f32-762c-4720-9cb9-4b9c5e71cd0b>

⁴⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=caa4a6eb-78e2-4480-be1f-c2748e8004ac>

⁴¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=01918932-3528-473a-a512-c5d3db3c8c49>

⁴² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=546e2894-8fda-40d6-9d61-14ea74d0dfe8>

Når det gjelder GMO-legemidler mener Sjømat Norge «at vedtaksmyndighet for klinisk utprøving av GMO-legemidler bør være Legemiddelverket.»

4.5. Sjømatbedriftene⁴³

Under overskriften «Myndigheter og lovverk» står det at «Sjømatbedriftene vil avslutningsvis anføre at vi støtter flertallets oppfatning i komiteen når det gjelder å flytte lovverket og forvaltningsansvaret for godkjenninger fra miljøverndepartementet/etatene til matmyndighetene og matforskriften. Dette vil sikre at det norske regelverket er i tråd med måten EU organiserer regelverket og politikken på i denne saken, og vil anerkjenne at genredigert mat og fôr, inkludert husdyr og fisk, er en del av matsystemet, der genredigering er et avlsverktøy som utvider den eksisterende verktøykassen for matproduksjon. En slik organisering vil muliggjøre raskere tilpasning av EU-regelverket, slik flertallet i komiteen påpeker».

4.6. Salmon Group AS⁴⁴

Salmon Group er et nettverk for små og mellomstore oppdrettere i Norge og eies av 38 lokaleide produsenter av laks og ørret. I høringssvaret står det at «Salmon Groups hørings svar er begrenset til planter og dyr og organismer relatert til matproduksjon, og tar ikke for seg GMO-legemidler til mennesker».

Når det gjelder forvaltningsansvar, skriver Salmon Group at «[a]ll mat og fôr bør forvaltes av matmyndighetene og reguleres i matloven i tråd med sektorprinsippet».

4.7. Skretting Norge⁴⁵

I høringssvaret står det at «Skretting Norge støtter flertallets forslag til konklusjon», men det inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

⁴³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=319cb317-d6cc-464b-9c1b-abbf40fd919f>

⁴⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=f0072e42-7cbf-4d45-b057-eabaaed32d43>

⁴⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=156db42a-87fc-4312-903f-7e6b5fe82073>

5. Bedrifter

Dette punktet omfatter ulike bedrifter. Det er også levert inn hørings svar fra andre bedrifter, blant annet fra landbruket (punkt 3) og havbruket (punkt 4).

5.1. Coop Norge SA⁴⁶

Hørings svaret fra Coop inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

5.2. Denofa AS⁴⁷

I hørings svaret fra Denofas står det at: «*miljømyndighetene må beholde forvaltningsansvaret for levende GMO*».

5.3. EuropaBio – the European Association for Bioindustries⁴⁸

Hørings svaret fra EuropaBio inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

5.4. TransHerba AS⁴⁹

Hørings svaret fra TransHerba inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

⁴⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=2ffeed97-4085-4411-bb52-30e1db944825>

⁴⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=0a02ebcb-de95-4982-ac5e-8edb3449630d>

⁴⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=c84a25b7-e7ec-4bb9-ba3c-c5e8d22d9169>

⁴⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=13d600bb-edb2-4fed-bf98-7b399537c338>

6. Miljøorganisasjoner

Dette punktet omfatter miljøorganisasjoner. Det er også levert inn hørings svar fra andre institusjoner som arbeider med miljøspørsmål, deriblant Artsdatabanken (punkt 7.1), Miljødirektoratet (punkt 7.5) og Vitenskapskomiteen for mat og miljø (punkt 7.8).

6.1. Bellona⁵⁰

I hørings svaret fra Bellona står det at «[e]t nytt regelverk for genredigering av planter i EU bør raskt implementeres i Norge. Det vil i de kommende årene være viktig å sikre at videre utvikling av regelverk knyttet til genredigering i EU raskt harmoniseres med det norske lovverket. For å sikre en videre effektiv harmonisering med EUs regelverk mener Bellona at forvaltningsansvaret for alle genredigerte organismer (levende og prosessert) til mat og fôr både bør samordnes under matforvaltningen».

Bellonas svar har i tillegg et eget punkt under overskriften *Forvaltningsansvar* der det står følgende:

«Som mindretallet mener også Bellona at hensyn til naturens mangfold og økologiske funksjoner må ivaretas ved utsetting av levende GMO. Vi mener imidlertid ikke at det disse hensyn utelukkende kan ivaretas ved at miljømyndighetene fortsetter å ha regulerings- og forvaltningsansvar for alle levende GMO-er. En rekke andre europeiske land har funnet at de kan ivareta de nødvendige hensyn ved at mat og fôr forvaltes av matmyndighetene».

«Bellona mener erfaringer fra dagens regulering viser et tydelig behov for å effektivisere forvaltningen og harmonisere regelverk og praksis med EU på dette området, og støtter derfor flertallets anbefalinger. Vi mener imidlertid at det bør gjennomføres en vurdering av ytterligere tiltak som kan sikre harmonisering med Naturmangfoldloven og hensyn til biologisk mangfold og økologiske funksjoner ved en slik endring i forvaltningsansvaret».

6.2. Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, Sabima og WWF Verdens naturfond⁵¹

Når det gjelder forvaltningsansvar uttaler Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, Sabima og WWF Verdens naturfond at «[f]orvaltningsansvaret må fortsatt være hos de myndighetene som har det overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold. Det vil si hos Klima- og miljødepartementet».

Miljøorganisasjonene svar har i tillegg et eget punkt under overskriften *Forvaltningsansvar* der det står følgende:

«Å ta genteknologi i bruk representerer et kvantesprang innen foredling og avl. Et gen er

⁵⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=f577c073-23ed-4888-885b-2705904db1a6>

⁵¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/bruker-og-interesseorganisasjon/greenpeace-norge-natur-og-ungdom-norges-naturvernforbund-sabima-og-wwf-verdens-naturfond.pdf?uid=Greenpeace_Norge_Natur_og_Ungdom_Norges_Naturvernforbund_Sabima_og_WWF_Verdens_naturfond

naturens grunnleggende byggestein. Billedlig sett forandrer vi på grunnleggende byggesteiner i store bygningskonstruksjoner når vi endrer et gen, som regel med lite kunnskap om hvordan det påvirker den ferdige bygningen, det vil si naturen. Når det gjelder påvirkning på økosystemene, er kunnskapen mangelfull. God uavhengig forskning vil etter hvert skaffe oss mer kunnskap, og det er avgjørende at dette prioriteres i budsjetter til forskningsinstitusjonene».

«Det er viktig at bruken av genteknologi i matproduksjon styres ut fra den beste vitenskapelige kunnskapen som finnes. Dette er spesielt viktig når det gjelder konsekvenser i økosystemer. Altfor ofte har naturen blitt salderingspost når den stilles overfor sterke økonomiske interesser. Det er derfor vi har en naturkrise. Vi har ikke råd til at dette skjer i kampen om regulering av genteknologien. Derfor er det viktig at føre-var-prinsippet lovfestes i genteknologiloven, slik det er gjort i naturmangfoldloven. I tillegg må Miljødirektoratet, som har den høyeste fagkompetansen, styrkes. Forvaltningsansvaret må ligge hos de myndighetene som har det overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold. I Norge er det Klima- og miljødepartementet».

7. Offentlige institusjoner

Dette punktet inneholder hørings svar fra offentlige institusjoner, deriblant institusjoner som er involvert i arbeidet med regulering av GMO. Unntaket er offentlige helseinstitusjoner. Deres hørings svar er gjengitt under punkt 8 i dette notatet.

7.1. Artsdatabanken⁵²

Når det gjelder forvaltningsansvar har Artsdatabanken følgende innspill:

«Forvaltningsansvaret for levende genmodifiserte organismer bør ikke fragmenteres. Det er miljøforvaltningen som har ansvaret for naturmangfold, og mest kompetanse på miljøområdet. Vi ser det derfor som hensiktsmessig at forvaltningsansvaret videreføres som i dag».

7.2. Bioteknologirådet⁵³

Hørings svaret fra Bioteknologirådet inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar bortsett fra legemidler til mennesker, der *«[e]t samlet Bioteknologiråd mener at hovedansvaret for vurdering av klinisk utprøving av GMO legemidler til mennesker skal ligge hos Direktoratet for medisinske produkter (tidligere Statens legemiddelverk)».*

7.3. Fiskeridirektoratet⁵⁴

Fiskeridirektoratet skriver innledningsvis at de begrenser seg til mer prinsipielle og overordnede tilbakemeldinger, fordi de ikke ser det *«som hensiktsmessig å gi detaljerte og omfattende tilbakemeldinger på søknadsprosesser for GMO med videre før spørsmålene om hva som skal defineres som GMO og hvordan naturrisiko skal vektlegges er avklart».*

Når det gjelder forvaltningsansvar, er Fiskeridirektoratet *«enig med utvalgets mindretall som er av den oppfatning at alle levende genmodifiserte organismer skal reguleres etter genteknologiloven, og at miljømyndighetene fortsatt skal ha regulerings- og forvaltningsansvaret».* I tillegg mener Fiskeridirektoratet *«at akvakultur med akvatiske levende GMO også må vurderes etter akvakulturloven av Fiskeridirektoratet for å sikre at akvakultur tilknyttet risiko (f.eks. rømming) blir miljømessig forsvarlig håndtert».*

7.4. Mattilsynet⁵⁵

Når det gjelder forvaltningsansvar mener Mattilsynet *«det er hensiktsmessig å samle forvaltningsansvaret for levende og bearbeidet GMO og NGT mat og fôr hos matmyndighetene.*

⁵² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=189fa41c-d73a-443c-a0e0-b57816e3d7c1>

⁵³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/bioteknologiradet.pdf?uid=Bioteknologir%C3%A5det>

⁵⁴ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/fiskeridirektoratet.pdf?uid=Fiskeridirektoratet>

⁵⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/mattilsynet.pdf?uid=Mattilsynet>

Dette vil gjøre det enklere for virksomhetene (one door - one key), og det vil medføre mindre administrasjon. Det vil også sikre enhetlige og samtidige vedtak for levende og bearbeidet GMO og NGT mat og fôr. For forvaltningen blir EØS-arbeidet mer strømlinjeformet, det vil følge sektorprinsippet og samsvare med EUs forvaltning på området.»

7.5. Miljødirektoratet⁵⁶

Høringssvaret fra Miljødirektoratet inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

7.6. Regelverksutvalget for økologisk produksjon (RVU)⁵⁷

Om forvaltningsansvar skriver Regelverksutvalget for økologisk produksjon at «[a]nsvaret for levende GMO må fortsatt ligge under miljømyndighetene. Utsiktede effekter i økosystemene er den største utfordringen ved å ta i bruk genmodifiserte organismer. Miljømyndighetene har det overordnede ansvaret for natur og miljø, og de har den beste kompetansen på området.»

7.7. Standard Norge⁵⁸

Høringssvaret fra Standard Norge inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

7.8. Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM)⁵⁹

Høringssvaret fra VKM inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

⁵⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/miljodirektoratet.pdf?uid=Milj%C3%B8direktoratet>

⁵⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=53c06b03-411e-4ac5-8b53-309e754b8aca>

⁵⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=51a65bff-8555-42be-879f-c592ae6f4918>

⁵⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=715758f1-f7cd-4ec6-b076-0a8cae670db3>

8. Helseinstitusjoner

Dette punktet omfatter ulike helseinstitusjoner, deriblant direktorater og helseforetak.

8.1. Direktoratet for medisinske produkter (DMP)⁶⁰

Når det gjelder forvaltningsansvar støtter DMP:

- «flertallets (DMP skriver mindretallets, men det må være en skrivefeil, vår anmerkning) forslag om at GMO-legemidler i sin helhet bør reguleres i legemiddelregelverket og forvaltes av helsemyndighetene.»
- «flertallet anbefaling om at DMP har vedtaksmyndighet for søknader om bruk av GMO-legemidler i klinisk utprøving.»
- «utvalgets anbefaling om at DMP har vedtaksmyndighet for søknader om bruk av GMO-legemidler i kliniske utprøving» til mennesker.

8.2. Helse Bergen HF, Haukeland universitetssjukehus⁶¹

Når det gjelder forvaltningsansvar støtter Helse Bergen at «Direktoratet for medisinske produkter (tidligere Statens legemiddelverk) er rette instans til å foreta vurderingene som gjelder GMO-legemidler, der risiko for skadelige effekter på miljøet er lav».

8.3. Helse Vest RHF⁶²

Når det gjelder forvaltningsansvar mener Helse Vest «at det er avgjørende at hovedansvaret for klinisk utprøving av GMO-legemidler bør ligge hos Direktoratet for medisinske produkter, og at det bør innføres forenklinger i reguleringen».

8.4. Helsedirektoratet⁶³

Når det gjelder forvaltningsansvar støtter Helsedirektoratet «flertallets anbefaling om at klinisk utprøving av GMO-legemidler reguleres i legemiddellovgivningen og at Direktoratet for medisinske produkter er vedtaksmyndighet for slik utprøving.»

⁶⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=da05bba5-77cc-49f2-9b1a-b70aec90000c>

⁶¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a8fea972-4a76-443a-a35b-e013f653a4d1>

⁶² https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/helse-vest-rhf.pdf?uid=Helse_Vest_RHF

⁶³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=3b7f935a-50ce-49c1-bc6c-375c5c512a0c>

8.5. Klinisk institutt 2, Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen⁶⁴

Når det gjelder forvaltningsansvar skriver Klinisk institutt 2, Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen at «*vedtaksmyndigheten samt regelverket bør ligge hos Legemiddelverket slik at det blir helsemyndighetenes ansvar*».

8.6. Oslo Cancer Cluster⁶⁵

Når det gjelder forvaltningsansvar skriver Oslo Cancer Cluster innledningsvis at vedtaksmyndigheten for GMO-legemidler, som ble flyttet fra Miljødirektoratet til Legemiddelverket, «*hører hjemme i helseforvaltningen, på utvetydig og permanent basis*».

8.7. St. Olavs hospital HF⁶⁶

Når det gjelder forvaltningsansvar har fagdirektøren ved St. Olavs hospital mottatt og støtter følgende innspill fra avdeling for farmakologi: «*St. Olavs hospital HF støtter utvalgets anbefaling om at legemiddelverket skal være vedtaksmyndighet for klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker*».

⁶⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=dab73364-f8b0-4619-8f9a-10ab696aa66f>

⁶⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=5b990db1-ed48-4093-874f-68b0ec780931>

⁶⁶ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen-offentlig-etat/st.-olavs-hospital-hf.pdf?uid=St._Olavs_Hospital_HF

9. Interesseorganisasjoner

Dette punktet omfatter ulike interesseorganisasjoner

9.1. Dyrevernalliansen⁶⁷

Dyrevernalliansens omtale av forvaltningsansvar er knyttet til omtalen av føre-var-prinsippet. Under overskriften *Føre-var-prinsippet må lovfestes og håndheves* står det at:

«Dyrevernalliansen vil be norske myndigheter om å utvise varsomhet med å slippe til ny teknologi som kan føre til ikke-reversible endringer i norsk husdyrhold. Vi mener at føre-var-prinsippet bør anvendes i menneskets omgang med dyr. Er det tvil om dyret utsettes for negative opplevelser eller fratras positive opplevelser, bør tvilen komme dyret til gode. Føre-var-prinsippet er i dag lovfestet i naturmangfoldsloven, og bør også lovfestes i en ny genteknologilov».

«I lys av at flertallet i utvalget har foreslått å flytte forvaltningen til matmyndighetene, vil vi også minne om at Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet både er satt til å forvalte regelverket for hold av husdyr, samtidig som de er tillagt ansvaret for å bidra til utvikling i disse næringene. I praksis ser vi at denne dobbeltrollen ofte innebærer at næringsinteressene vinner frem. For å sikre at føre-var-prinsippet håndheves strengt, mener Dyrevernalliansen derfor at forvaltningsansvaret for genteknologi må legges til Klima- og miljødepartementet, som er et næringsnøytralt departement».

9.2. Forbrukerrådet⁶⁸

Når det gjelder forvaltningsansvar inneholder høringsvaret fra Forbrukerrådets følgende hovedpunkt: *«Levende genmodifiserte organismer bør fortsatt håndteres av miljøforvaltningen.»*

9.3. GMO-nettverket⁶⁹

Når det gjelder forvaltningsansvar inneholder GMO-nettverkets hørings svar følgende sammendrag av nettverkets innspill:

- *«Den største usikkerheten knyttet til bruk av GMO er utilsiktede effekter i økosystemene. Det er miljømyndighetene som har det overordnede ansvaret for naturmangfold, og som har den beste kompetansen på området. Derfor må miljømyndighetene fortsatt ha forvaltningsansvar for alle levende GMO-er under genteknologiloven»*

⁶⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=2c9badfd-ceac-4be6-9cc4-1b629f7750af>

⁶⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=05cd5e62-b8db-4396-8587-4ed7fff5c7b0>

⁶⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=40695e69-b4b9-4968-9c83-d26858d1d6f3>

Dette utdypes under overskriften Forvaltningsmyndighet der det står at «GMO-nettverket mener at dagens skille mellom hvilke GMO-er som reguleres etter genteknologiloven, og hvilke som reguleres etter matloven, må opprettholdes. Genteknologiloven har fungert etter hensikten, og GMO-nettverket ser derfor ingen grunn til å endre på dette. Genteknologiloven regulerer alle former for utsetting av GMO-er som kan formere seg i naturen. Ansvar for dette bør ikke fragmenteres».

«Den største usikkerheten knyttet til bruk av GMO er utilsiktede effekter i økosystemene. Det er miljømyndighetene som har det overordnede ansvaret for naturmangfold, og den beste kompetansen på området. Derfor må miljømyndighetene fortsatt ha forvaltningsansvar for alle levende GMO-er under genteknologiloven.».

9.4. Handelskampanjen⁷⁰

Når det gjelder forvaltningsansvar skriver Handelskampanjen at «[g]jenredigering med utslipp av levende organismer i naturen er et eksperiment, som krever forvaltningsansvar hos miljømyndighetene. Videre må miljømyndighetene ha myndighet til umiddelbar tilbakekalling av tillatelse dersom uforutsette hendelser skjer».

9.5. Norske Lakseelver og Reddvillaksen⁷¹

Når det gjelder forvaltningsansvar støtter Norske Lakseelver og Reddvillaksen «utvalgets mindretall som legger særlig vekt på at hensynet til naturens mangfold og økologiske funksjoner må ivaretas ved utsetting av levende GMOer». Det innebærer at organisasjonene «gir sin fulle støtte til at miljømyndighetene fortsatt må ha regulerings- og forvaltningsansvar for alle levende GMOer».

9.6. Juridisk klimaforening⁷²

Når det gjelder forvaltningsansvar er Juridisk klimaforening «enige med mindretallet i at hensyn til miljø taler for at miljømyndighetene fortsatt bør ha hovedansvaret for genteknologiloven og forvaltningen av alle levende GMOer».

9.7. Kreftforeningen⁷³

Når det gjelder forvaltningsansvar for GMO-legemidler, skriver Kreftforeningen at de:

- «støtter utvalgets anbefaling om at helseforvaltningen, herunder Direktoratet for medisinske produkter (tidl. Legemiddelverket), bør ha vedtaksmyndighet for søknader om kliniske studier på GMO-legemidler.»

⁷⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=18735ef3-7ec2-47cf-9ff8-6a9c8f4d1e34>

⁷¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a3de8d67-f055-4c89-b81d-377f091312b9>

⁷² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=01303e50-9a6d-42fe-98b2-55aa96fa96d1>

⁷³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=aa70451a-126b-4974-9f56-75f507a74330>

- «mener legemidler – uansett hvilken teknologi de er laget med – bør reguleres etter helselovgivning og forvaltes av helsemyndighetene.»
- «mener også, som utvalgsflertallet, at selve lovgrunnlaget for GMO-legemidler bør legges til legemiddeloven».

9.8. Legeforeningen⁷⁴.

Under punktet *Endringer i regulering og forvaltning* står det blant annet at «[d]et er Legeforeningens syn at dersom kriteriene/prinsippene (åpenhet, rettferdig fordeling, etisk forsvarlig, nytte) og risikovurderinger legges til grunn for søknads- og godkjenningprosesser for alle anvendelsesområder, er det underordnet i hvilke regelverk disse er tatt inn i. Det avgjørende er hvordan dette reguleres og forvaltes.» Legeforeningen mener at «[e]ksempelvis synes vurdering av samfunnsnytte og GMO-ens bidrag til bærekraftig utvikling for GMO-legemidler å være tilstrekkelig ivaretatt i legemiddelregelverket», og «at føre-var-prinsippet ivaretas og balanseres mot andre hensyn gjennom forskrift hjemlet i blant annet genteknologiloven».

Når det gjelder forvaltningsansvar for GMO-legemidler i klinisk utprøving til mennesker står det i høringssvaret at Legeforeningen:

- «støtter at DMP (Direktoratet for medisinske produkter, vår anmerkning) er vedtaksmyndighet og Vitenskapskomitéen for mat og miljø (VKM) risikovurderingsorgan under Miljødirektoratet.»
- «støtter utvalgets forslag om at DMP skal ha koordinerende rolle og for øvrig hovedansvar for all saksbehandling ("en postkasse").»
- «vurderer at det å unnta GMO-legemidler fra genteknologilovens virkeområde representerer en omlegging som bør avvantes inntil det er avklart hvilke lovendringer innen EU Norge må forholde seg til.»

Når det gjelder forvaltningsansvar for GMO til bruk i mat og fôr står det i høringssvaret at Legeforeningen «vurderer at det å unnta mat og fôr fra genteknologilovens virkeområde representerer en omlegging som bør avvantes inntil det er avklart hvilke lovendringer innen EU Norge må forholde seg til. Et evt. midlertidig vedtak i genteknologiloven (tilsvarende som er gjort for legemiddelområdet) kan vurderes.».

⁷⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=703bf1d6-5cc5-425c-b929-38c06dcca6b6>

9.9. Legemiddelforeningen (LMI)⁷⁵

Innledningsvis mener LMI det er «*viktig å harmonisere regelverket med internasjonale standarder, inkludert EU-lovgivningen*», og «*oppfordrer (vi) norske myndigheter til å være en aktiv pådriver i implementeringen av EU/EØS-endringer parallelt med nasjonale regelverksendringer*».

Når det gjelder forvaltningsansvar for GMO-legemidler skriver LMI «*at myndigheten for GMO-legemidler ble overført til Legemiddelverket i 2021*» og «*mener at myndigheten på dette området permanent overføres til helseforvaltningen og Direktoratet for medisinske produkter, DMP*». LMI ser også «*positivt på en effektiv og enhetlig forvaltning av GMO-legemidler under helsemyndighetene*», og «*støtter opp om flertallets forslag til ny modell for vurdering etter genteknologiloven*».

Når det gjelder forvaltningsansvar for GMO til bruk i mat eller fôr, mener LMI «*som flertallet at alle produkter til mat og fôr, uavhengig av om de er utviklet med genteknologi eller ikke, bør reguleres etter matloven som forvaltes av matdepartementene og Mattilsynet*».

9.10. Miljømerking Norge⁷⁶

Miljømerking Norge forvalter Svanemerket, og «*Svanemerket utelukker (derfor) bruk av GMO i svanemerkete produkter og råvarer til disse produktene der det er mulig, for eksempel i mat i restauranter og kantiner, i bomull til klær og i trevirke, papir og biodrivstoff*». Svanemerket stiller også «*krav om matvarer og bomull fra økologisk landbruk der det er mulig. I økologisk landbruk er genmodifiserte organismer ikke tillatt*».

Når det gjelder forvaltningsansvar mener Miljømerking Norge «*at miljømyndighetene fortsatt må ha forvaltningsansvaret for utsetting av genmodifiserte organismer ettersom de kan ha konsekvenser for økosystemene, og det er miljømyndighetene som har kompetansen på dette*».

9.11. NCE Heidner Biocluster⁷⁷

NCE Heidner Biocluster skriver at de er en nasjonal næringsklynge, og at «*[k]lyn gesamarbeidet er vokst ut av det historiske samarbeidet om forskning og innovasjon i miljøet i og rundt de nasjonale avlsbedriftene med hovedkontor på Innlandet*».

Når det gjelder genteknologi og Genteknologiutvalgets innstilling, skriver NCE Heidner Biocluster at det er «*viktig å understreke at det innad blant klyngens partnere er ulike holdninger til temaet, og at klyngen med bakgrunn i dette ikke ønsker å fremme et ensidig standpunkt*».

⁷⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=a086f15a-fd40-4353-b35f-2ebdd3de84b0>

⁷⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=f27863ca-d983-4e4c-a449-2d72b1758a20>

⁷⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=343cfa7b-df06-498f-a627-fe9b1ba1ffa2>

Høringssvaret fra NCE Heidner Biocluster inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

9.12. Nei til EU⁷⁸

Innledningsvis står det at «*Nei til EUs høringsuttalelse er avgrenset til forhold som angår EØS-avtalen generelt og til å ivareta det handlingsrommet Norge har etter avtalen*».

I tråd med dette er Nei til EU opptatt av at «*dette handlingsrommet (handlingsrommet nedfelt i EØS-avtalens vedlegg XX punkt 25 d, vår anmerkning) ikke innskrenkes ved å flytte forvaltningen av alle GMO-er til bruk i mat eller fôr til matmyndighetene, slik flertallet i utvalget foreslår. Flertallets forslag innebærer at alle GMO-er til bruk i mat eller fôr skal reguleres av matloven og denne loven inneholder ikke de samme kravene til bærekraft, samfunnsnytte og etikk som genteknologiloven*».

9.13. NHO Mat og Drikke⁷⁹

I høringssvaret fra NHO Mat og Drikke står det at «*[d]rbeids- og rollefordelingen i forvaltningen av et nytt regelverk innenfor genteknologi må tydeliggjøres*», men det inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

9.14. Norges Bygdekvinnelag og Norges Bygdeungdomslag⁸⁰

I høringssvarets oppsummering står det at «*forvaltningsansvaret for utsetting av levende GMO-er fortsatt skal ligge hos Klima- og miljødepartementet*». I tillegg avsluttes høringssvaret med at «*[i] dag ligger forvaltningsansvaret for utsetting av levende GMO-er hos Klima- og miljødepartementet. Norges Bygdekvinnelag og Norges Bygdeungdomslag ber om at denne praksisen videreføres da det er dette departementet som har kompetanse på natur og økosystemer*».

9.15. Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)⁸¹

I innledningen står det at «*NIM går ikke inn i utvalgets konkrete forslag til endringer, men vil løfte frem noen menneskerettslige rammer for fremstilling og bruk av genmodifiserte organismer etter genteknologiloven som departementet bør hensynta i sin oppfølging av NOU-en*». I tråd med dette inneholder ikke høringssvaret fra NIM en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

⁷⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=b53617b0-cb6e-4783-82a4-dfffcdc490e6>

⁷⁹

https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/arbeidsgiverorganisasjon/nho-mat-og-drikke.pdf?uid=NHO_Mat_og_Drikke

⁸⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=9cbe6a51-a8c3-4db6-8bfe-a8e4dd92c926>

⁸¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=fd33d5dd-5635-4c7e-9c65-835c272e3adf>

9.16. Norges Skogeierforbund⁸²

Norges Skogeierforbund «er opptatt av at fremtidig GMO-regelverk må ta høyde for at teknologien er i rask utvikling, og at loven derfor må kunne anvendes på hele spekteret av genmodifiserte organismer».

Når det gjelder forvaltningsansvar, mener Norges Skogeierforbund «vi er tjent med at ansvaret for alle levende GMO-er fortsatt skal ligge under miljømyndighetene. Den største risikoen ved bruk av genmodifiserte organismer er utilsiktede effekter i økosystemene. Det er miljømyndighetene som har det overordnede ansvaret og den beste kompetansen på området. Vi mener det er uheldig å splitte opp dette ansvaret».

9.17. Stiftelsen Norsk Mat⁸³

Høringssvaret fra Stiftelsen Norsk Mat inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

9.18. Tekna⁸⁴

Under overskriften *Forvaltning av genredigerte produkter*, står det at «Tekna mener, i likhet med flertallet i utvalget, at forvaltningsansvaret for alle genredigerte organismer i alle deler av mat- og fôrkjeden skal samles i matforvaltningen. Et slikt helhetlig ansvar for alle reguleringer rettet mot mat og fôr kan fremme raskere og mer effektiv saksbehandling og vil være i tråd med sektorinndelingen i EU. Det betyr ikke at miljø ikke anses som viktig i vurderingene og reguleringen av disse produktene».

I tillegg har Tekna fremhevet følgende:

«Tekna mener at forvaltningsansvaret for alle genredigerte organismer i alle deler av mat- og fôrkjeden bør samles i matforvaltningen for å sikre effektivitet».

Under overskriften *GMO-legemidler*, står det at «Tekna mener terskelen for å få godkjent kliniske studier på celleterapi, genterapi og vaksiner må bli lavere og støtter derfor flertallets forslag om det ikke er nødvendig med høring ved klinisk utprøving av GMO-legemidler til mennesker eller dyr, og at vedtaksmyndighet også for GMO-legemidler til dyr bør være Direktoratet for medisinske produkter. Tekna mener også at lovgrunnlaget for GMO-legemidler i sin helhet bør legges til legemiddelloven og at dette kommer fram i genteknologiloven».

⁸² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=5285316e-760c-4749-8423-08eaf3be1413>

⁸³ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/bruker-og-interesseorganisasjon/stiftelsen-norsk-mat.pdf?uid=Stiftelsen_Norsk_Mat

⁸⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=5106732b-cb9c-4ec2-b408-8c2936b34263>

9.19. Utviklingsfondet og Spire⁸⁵

Utviklingsfondet og Spire skriver at «[f]orvaltningsansvaret må fortsatt være hos de myndighetene som har det overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold – hos Klima- og miljødepartementet.»

Dette synspunktet utdypes under overskriften *Forvaltningsmyndighet*, der det står at «[g]itt usikkerheten knyttet til konsekvensene av utsettelse av GMO for natur og økosystem, må føre-var-prinsippet ligge til grunn for vurdering og godkjenning. Dette prinsippet må også lovfestes. Forvaltningsmyndigheten bør ligge hos de myndighetene som har det overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold, som er Klima- og miljødepartementet. Dette er også viktig med tanke på etterlevelse av den norske naturmangfoldloven, samt våre forpliktelser under CBD og de underliggende protokollene».

9.20. Økologisk Norge⁸⁶

I høringsvaret pekes det på at «[ø]kologisk landbruk er i en særstilling knyttet til spørsmål om GMO, da det ikke tillates innenfor regelverket i dag», og videre at «[e]n samlet internasjonal bevegelse er tydelige i at de fortsatt ønsker å holde GMO-er av alle former utenfor økologisk produksjon og mat».

Høringsvaret fra Stiftelsen Økologisk Norge inneholder ikke en eksplisitt anbefaling knyttet til forvaltningsansvar.

⁸⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=af190ebf-897f-4581-84d8-32d444c89349>

⁸⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentlig-horing-av-nou-2023-18/id3014424/?uid=d6757ac1-e0ef-48c0-9c2e-7d1039cdd638>

10. Andre

Dette punktet omfatter hørings svar fra institusjoner som ikke lar seg plassere i de andre kategoriene.

10.1. 31 organisasjoner og 1 formannskap⁸⁷

Institusjonene bak dette hørings svaret er formannskapet i Tolga kommune, samt følgende organisasjoner: Vingelen Bygdekvinnelag, Tolga Bygdekvinnelag, Tyllidalen Bygdekvinnelag, Hodalen Bygdekvinnelag, Dalsbygda Bygdekvinnelag, Rendalen Bygdekvinnelag, Alvdal Bygdekvinnelag, Eidskog Bygdekvinnelag, Hof Østre Bygdekvinnelag, Hof Vestre Bygdekvinnelag, Grue Bygdekvinnelag, Våler Bygdekvinnelag, Brandval Bygdekvinnelag, Odal Bygdekvinnelag, Vingelen Sanitetsforening, Økologisk Røros og Østerdalen, Tolga Bondelag, Vingelen Bondelag, Alvdal Bondelag, Dalsbygda Bondelag, Tolga og Tynset Bonde og Småbrukarlag, Os Bonde og Småbrukarlag, Alvdal Bonde og Småbrukarlag, Folldal Bonde og Småbrukarlag, Stor-Elvdal Bonde og Småbrukarlag, Hedmark Bonde og Småbrukarlag, Tynset Sau og Geit, Tolga Sau og Geit, Hedmark Bygdekvinnelag, Fritt Norden Norge og Vest-Telemark Bonde og Småbrukarlag.

Hørings svaret er knyttet til en matregion som omfatter de ni kommunene i Fjellregionen Røros – Nord Østerdalen, dvs Tydal, Holtålen, Røros, Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Rendalen, samt områdene Atndalen, Femund – Drevsjø, Gamle Singsås og Budal kommuner. I hørings svaret står det at deres «*matregion er en foregangsregion for lokal og økologisk mat. Derfor er det viktig for oss å beholde og videreutvikle den sterke identitet, omdømme, merkevare og fortrinn i vårt regionale matsystem. Vi ønsker å fortsette å drive uten genmodifiserte organismer. Derfor må lovverket sørge for at det er mulig også i framtida*».

Hørings svaret avsluttes med fire punkter, der det siste er: «*Genteknologiloven og ansvaret for levende GMO må fortsatt ligge hos miljømyndighetene*».

⁸⁷ https://www.regjeringen.no/contentassets/d9d81be4ca04443d96a569fb2e938b5d/annen/32-organisasjoner-i-nord-osterdal-og-roros.pdf?uid=32_organisasjoner_i_Nord-%C3%98sterdal_og_R%C3%B8ros